

РОЗВИТОК МЕДИЦИНИ І ФАРМАЦІЇ В УКРАЇНІ ВІД СТАРОДАВНЬОЇ РУСІ ДО ХVІІІ СТОЛІТТЯ

1

Теоретичні питання:

1. Становлення Київської держави. Лікарська й медична допомога в Київській Русі.
2. Розвиток медицини в Київській Русі.
3. Фармація і медицина України XIII-XVII ст.
4. Медицина Галицького краю.

Питання для самостійної підготовки

1. Надання медичної та лікарської допомоги в Києво-Печерському монастирі.
2. Надання медичної та лікарської допомоги в Києво-Печерському монастирі.
3. Трактат «Мазі», його значення для розвитку медицини і фармації.
4. Закони, що регулювали і координували діяльність лікарів у Стародавній Русі.
5. Медична допомога в Московській Русі.
6. Медична допомога на Запорізькій Січі.

2

Рекомендована література:

1. Історія медицини та фармації : навч. посіб. / З.М. Мнушко, та ін. – Х., 2009. – 208 с.
2. Історія фармації України / Р.В. Богатирьова та ін. – Х., 1999. – 799 с.
3. Сятиня М.Л. Історія фармації: Навчальний посібник . – Львів, 2002. – 660 с.
4. Тольцман Т.И. Учебное пособие по истории и организации фармацевтического дела .– М., 1974. – 256 с.
5. Верхратський С.А. Історія медицини . – К., 1991. – 431 с.
6. Грандо О.А. Подорож у минуле медицини. – К., 1995. – 176 с.
7. Богоявленский Н.А. Древнерусское врачевание в XI-XII вв.. – М., 1960. – 324 с.

3

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ЛІКОЗНАВСТВА РУСІ:

- I. Лікознавство дослов`янського періоду (VIст. до н.е. – IX ст. н.е.).**
- II. Лікознавство та медицина Київської Русі (кінець IX – середина XIII ст.).**
- III. Лікознавство та медицина періоду феодальної роздробленості (середина XIII – XIV ст.).**
- IV. Медицина та фармація в українських землях в складі Литви та Польщі (XV - XVII ст.)**

ДОСЛОВ`ЯНСЬКИЙ ПЕРІОД : **на території України мешкали кочові племена індоіранського походження**

- I. КИММЕРІЙЦІ (IX - VII ст. до н.е.)**
- II. СКИФИ (VII - III ст. до н.е.)**
- III. САРМАТИ (III до н.е. – III ст. н.е.)**

Античні автори: Пліній, Геродот, Страбон, Гален, вказують, що основні лікувальні засоби цих племен були переважно рослинного та тваринного походження, орієнтувалися на Східну та Античну медицину, розвивалося вчення про отрути та протиотрути, зароджувалися хірургічні знання.

Становлення Київської держави.
Лікарська й медична допомога в Київській Русі.

Характерні риси:

- Для лікування й профілактики багатьох захворювань застосовувалася **лазня-землянка**.
- Ліками від усіх хвороб (панацеєю) вважався **мед**.
- Лікарі-хірурги уміли ампутувати кінцівки, володіли мистецтвом лікувального **припікання розжареним залізом** утворені рани.
- При «різанні» застосовували мініатюрний гострий ніж – **«брич»**, щоб після загоєння не було рубця.

- Популярний був вирощуваний на Русі **льон**.
- **Полин** вважали чарівною травою, що оберігає від нечистої сили.
- Використовували **мінерали, метали і їх солі**.
- Застосовували **«зілля врачевськіє»**, що привозяться з інших країн і міст (Александрії, Багдада, Єгипту, Ефіопії, Аравії, Персії, Греції).

7

Розвиток медицини в Київській Русі

Після ухвалення християнства в медицині й фармації з'явилися два нові напрями:

- Церковно-монастирський;
- Світський (мирський).

Центром церковної медицини став **Києво-Печерський монастир**.

- Антоній Преподобний
- Агапіт
- Чернець Даміан Цілитель
- Ігумен Феодосій
- старець Алімпій
- чернець Григорій
- «Арменін»

8

Характерні риси :

з середини XII століття Київська Русь вступає в період феодальної роздробленості, найбільшими князівствами були: Київське, Переяславське, Чернігово-Сівірське, Волинське, Галицьке.

• 1240 р. Київ був зруйнований монголо-татарами. Іго тривало до 1480 р.

• Припинені економічні зв'язки з Візантією, південними і західними державами Європи.

• Лише на Волині та Галичині збереглися та розвивались лікувальні традиції Київської Русі.

• Відсутність професійних обов'язків розподілу між лікарями та аптекарями.

9

Медицина Галичини.

ГАЛИЧИНА - історична назва земель, які займали територію сучасних Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської областей України, а також Підкарпатського і Краківського воєводств Польщі

Особливості розвитку медицини та фармації:

➤ Лікарні, притулки для хворих, аптеки відкривали при монастирях.

У Львові "асклепійон" при монастирі Святого Юра.

➤ Аптеки задовольняли внутрішні потреби монастирів та їх притулків для хворих.

➤ Цирульники надавали медичну допомогу пораненим і хворим, виривали зуби, проводили ампутації.

10

Медична освіта Галицького краю:

✓ У 1512 р. у Львові утворили цех цирульників для об'єднання тих, хто хотів навчатися медичної справи.

✓ Медичну освіту здобували в університетах Кракова, Кенігсберга, Лейпцига.

✓ У 1594 р. під Львовом була заснована Замойська академія.

✓ При медичному факультеті був шпиталь.

Термін навчання становив 4 роки. Навчалися одночасно 30-40 студентів на платній основі.

11

ВИСНОВКИ:

Лікувальні засоби кочових племен були переважно рослинного та тваринного походження, розвивалося вчення про отрути та протиотрути, зароджувалися хірургічні знання.

Лікарська допомога в Київській Русі надавалася волхвами, ворожками, зелейниками.

Після прийняття християнства центром церковної медицини став Києво-Печерський монастир.

Аптеки Галичини були торговими установами – в першу чергу підпорядковувалися торговельно-промисловій палаті, а потім медичним службам міського управління.